

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยอาศัยอยู่ในเขตชนบทของประเทศ ซึ่งจัดว่าอยู่ในภาวะเศรษฐกิจ สังคม ตำลามากประเทศหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย อัตราเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูงมาก จากรายงานการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๐๘ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าอัตราเกิดประมาณ ๔๑.๘ ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน และอัตราเพิ่มโดยธรรมชาติสูงประมาณร้อยละ ๓.๑ ต่อปี ซึ่งจัดว่าเป็นอัตราเพิ่มสูงที่สุดประเทศหนึ่งในโลก ปัญหาการเพิ่มทวีอย่างรวดเร็วของประชากรนี้ ได้เป็นปัญหาที่สนใจอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน การที่ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาและประสบกับปัญหาการมีอัตราเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูงเช่นนี้ ย่อมไม่อำนวยความสะดวกการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง ทำให้การพัฒนาประเทศไม่สามารถดำเนินไปถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ และได้ผลดีเท่าที่ควรในระยะเวลาที่กำหนด กล่าวคือ ในการพัฒนาประเทศนั้นมีจุดหมายเพื่อการกินคืออยู่ดีของประชาชน และการเพิ่มทวีอย่างรวดเร็วของประชากรดังกล่าวทำให้เงินทุนต่าง ๆ ได้ถูกใช้ไปในการเลี้ยงดูประชากรจำนวนมาก และที่กำดั่งเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การเพิ่มทวีอย่างรวดเร็วของประชากรยังก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการไม่มีงานทำ ปัญหาการศึกษา ปัญหาเด็กวัยรุ่น ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการให้บริการทางแพทย์และสาธารณสุข เป็นต้น

๑ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี "รายงานการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๐๘," หน้า ๑๓.

การมีอัตราเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูงเช่นนี้ ย่อมมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมากมาย ปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มหรือยักรวดเร็วของประชากรคงกล่าวก็คือ อายุเมื่อแรกสมรสของประชากร เนื่องจากถ้าพิจารณาตามหลักชีววิทยาแล้วจะเห็นว่า สตรีที่ทำการสมรสตั้งแต่อายุน้อยย่อมมีช่วงระยะเวลาที่จะให้กำเนิดบุตรได้มากกว่าและยาวนานกว่าสตรีที่สมรสเมื่ออายุมากแล้ว และอายุเมื่อแรกสมรสของประชากรในสังคมหนึ่งนั้นแตกต่างกันไปตามระดับความก้าวหน้าของภาวะเศรษฐกิจ และสังคมในสังคมนั้น ๆ ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ได้รับเอาวิทยาการใหม่ ๆ ในแทบทุกสาขามาใช้ในการพัฒนาประเทศ ความเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจและสังคมนี้ จะมีอิทธิพลเหนืออายุแรกสมรสของของคนไทยในชนบทหรือไม่เพียงใด และจะมีความสัมพันธ์กันมากน้อยอย่างไรจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและทำการศึกษาอย่างยิ่ง เพื่อทราบปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรที่มีอิทธิพลต่ออายุแรกสมรส อันจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต

ถึงแม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่บ้างในอดีตในประเทศไทย ก็จัดได้ว่ายังน้อยมาก และเป็นการศึกษาเฉพาะบางเขตเท่านั้น การศึกษาวิจัยนี้จะได้ศึกษาให้ลึกซึ้งลงไปถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่น่าจะมีอิทธิพลต่ออายุแรกสมรสของคนไทยที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทรวมทั้งประเทศ ทั้งนี้นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทางด้านนี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นแล้ว ยังอาจเป็นประโยชน์สำหรับใช้เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาค้นประชากรที่ทำให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อการพัฒนาประเทศในแทบทุกด้าน.

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทย ในส่วนที่เป็นการวิจัยในเขตชนบท ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรที่สำคัญ และต้องการศึกษาว่าปัจจัยที่สำคัญ ๆ นั้น มีความสัมพันธ์และ/หรือมีอิทธิพลต่ออายุแรกสมรสของคนไทยมากน้อยเพียงใด ผลที่ได้จากการศึกษารั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับใช้เป็นฐานในการศึกษาในโครงการอื่นต่อไป นอกจากนั้นแล้วยังสามารถเปรียบเทียบกับการวิจัยของโครงการนี้ในส่วนที่เป็นการวิจัยในเขตเมือง และผลการวิจัยในลักษณะเดียวกันของประเทศต่าง ๆ ซึ่งกล่าวถึงในวิทยานิพนธ์นี้ด้วย

แนวความคิดที่สำคัญในวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาค้นคว้าถึงผลการวิจัยในประเทศต่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง
นี้ ทำให้ทราบว่า อายุแรกสมรสของประชากรนั้นมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
มากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชากร จากการสำรวจการ
เปลี่ยนแปลงของประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๐๘ แสดงให้
เห็นว่า อัตราเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูง คือโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ
๓.๑ ต่อปี^๒ จัดว่าเป็นอัตราเพิ่มที่สูงที่สุดประเทศหนึ่งในโลก การมีอัตรา
เพิ่มทวีของประชากรอยู่ในระดับสูงเช่นนี้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย
อายุแรกสมรสนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มทวีของประชากร
ดังกล่าว แต่ด้วยเหตุที่อายุแรกสมรสโดยเฉลี่ยในสังคมต่าง ๆ แต่ละสังคมต่าง
ต่างกันไปตามระดับความก้าวหน้าของภาวะเศรษฐกิจและสังคมในสังคมนั้น ๆ
อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษา
ต้องการที่จะศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และ
ประชากร ที่อาจยังผลต่ออายุแรกสมรสของคนไทยที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทของ
ประเทศไทย ทำให้สนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประ-
ชากรนี้ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่เพียงใดกับอายุแรกสมรส

สมมติฐานที่สำคัญของวิทยานิพนธ์นี้คือ

"คนที่อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม ต่ำกว่า น่าจะมีอายุแรก
สมรสน้อยกว่าคนที่อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า ในชุมชนชนบท
ของประเทศไทย"

^๒ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, เรื่องเดิม, หน้า ๑๓.

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงอายุแรกสมรสของคนไทยในชนบท โดยจะเปรียบเทียบอายุแรกสมรสของเพศชายและหญิงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม ในระดับต่าง ๆ และจะศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และ ประชากร ที่อาจจะยังผลต่ออายุแรกสมรส โดยจะแยกพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

๑. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ ฐานะของครอบครัว จำนวนที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูก เป็นต้น

๒. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษา ประเพณีการเลือกคู่ครองให้บุตร ความคิดเห็นในการเลือกคู่ครองให้บุตร ความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนเกี่ยวกับอายุแรกสมรสที่เหมาะสมของบุตร การทำงานนอกบ้านของสตรีก่อนการสมรส เป็นต้น

๓. ปัจจัยทางค่านิยมประชากร ได้แก่ จำนวนคนในครัวเรือน การย้ายถิ่นและถิ่นที่อยู่อาศัย

ทั้งนี้จะใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจในส่วนที่เป็นเขตชนบท ของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากร พ.ศ. ๒๕๑๒ ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยคัดเลือกและรวบรวมข้อมูลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอายุแรกสมรสของชายและหญิงที่เคยทำการสมรสแล้ว ไม่ว่าสถานภาพสมรสในขณะสำรวจจะเป็นเช่นไร กับลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมและประชากรที่สำคัญ ซึ่งข้อมูลนี้ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนชาย และภรรยา และสตรีที่ทำการสมรสแล้วอายุไม่เกิน ๖๐ ปี ในการศึกษานี้จะทำการศึกษาเป็นส่วนตัวทั้งประเทศ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุแรกสมรสกับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว

คำจำกัดความของค่าต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์

อายุแรกสมรส	หมายถึง	อายุของชายและหญิงเมื่อทำการสมรสครั้งแรก
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	หมายถึง	โอกาสทางเศรษฐกิจอันอาจยังผลต่ออายุแรกสมรส ได้แก่ อาชีพ สถานะทางครอบครัว จำนวนที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูก
ปัจจัยทางสังคม	หมายถึง	แรงจูงใจทางสังคมอันอาจยังผลต่ออายุแรกสมรส เช่น ระดับการศึกษา และประเพณีต่าง ๆ
ปัจจัยทางค่านิยมประชากร	หมายถึง	แรงจูงใจและแรงผลักดันทางค่านิยมประชากรอันอาจยังผลต่ออายุแรกสมรส เช่น การย้ายถิ่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อายุปัจจุบัน เป็นต้น

ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับ

ในการศึกษารั้งนี้ จะให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปของอายุแรกสมรสของคนไทยในชนบท ทราบถึงความแตกต่างของอายุแรกสมรสของคนไทยในชนบทที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม ในระดับต่าง ๆ

ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่อาจจะยังผลต่ออายุแรกสมรส

ผลการศึกษาคือจะเป็นแนวทางสำหรับใช้เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปประยุกต์ในการศึกษาและวางแผนเกี่ยวกับปัญหาทางด้านประชากร ที่ทำให้เกิดผลกระทบระเทือนต่อการพัฒนาประเทศทั้งในแทบทุกด้าน

การวิจัยนี้ยังอาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเปรียบเทียบของโครงการนี้ต่อการศึกษาในเรื่องอื่น และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในค่านนี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น